

Blogi: Kuusi maata Yhdysvaltojen tarkkailulistalla

24.4.2017 11:30 • BLOGI •

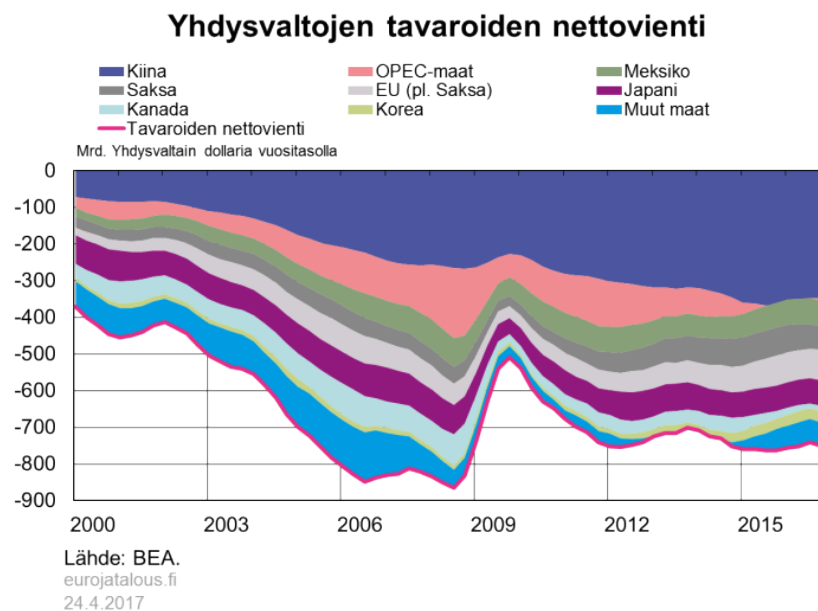
KIRJOITTAJA

Henna Karhapää

Vanhempi ekonomisti

Yhdysvaltojen valtiovarainministeriö julkaisee kaksi kertaa vuodessa raportin, jossa tarkastellaan kansainvälisen talouden kehitystä, kauppaa- ja pääomavirtoja sekä valuuttamarkkinoiden viimeaikaisia liikkeitä erityisesti Yhdysvaltojen ulkomaankaupan näkökulmasta. Tarkastelu on perusteltua, sillä Yhdysvalloilla on dollareilla mitattuna selkeästi maailman suurin vaihtotaseen vaje, kooltaan vuonna 2016 muhkeat \$480 miljardia eli 2,6 prosenttia suhteessa BKT:hen. Erityisesti tavaroiden nettovienti on selvästi pakkasella, - \$750 miljardin verran vuositasolla. Vaihtotase on ollut alijäämäinen yhtäjaksoisesti jo 35 vuotta, jos vuoden 1991 lyhytaikainen, taantumän tuoma pieni ylijäämä jätetään huomioimatta.

Kuvio 1.

Raportin kiintoisin osuus on valtiovarainministeriön arvio Yhdysvaltojen tärkeimpien kauppakumppanien valuuttapolitiikasta. Siinä määritetään ne maat, joiden nähdään manipuloivan valuuttaansa Yhdysvaltojen dollaria vastaan saadakseen viennilleen keinotekoisesti kilpailuedun kansainvälisessä kaupassa. Kyseessä on käytäntö, joka on

aloitettu jo vuonna 1988. Mikään maa ei kuitenkaan ole saanut valuuttakurssin manipulaattorin leimaa yli 20 vuoteen. Viimeksi leiman sai Kiina vuosina 1992–1994. Listalle 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alkupuolella ovat joutuneet myös Taiwan ja Korea.

Valuuttakurssin manipulaattorin leima on pääosin "nimeä ja häpäise" -politiikkatoimi eikä tuo mukanaan välittömiä taloudellisia vaikutuksia, esimerkiksi sanktioiden, tuontitullien tai muiden kaupan rajoitteiden kautta. Se antaisi kuitenkin valtuudet käynnistää kyseisen maan kanssa vuoden ajan kestävä neuvottelut, joissa pyrittäisiin sopimaan toimenpiteistä, joilla heikon valuutan luoma epäreilu kilpailuetu ja kauppataaseen ylijäämä saataisiin korjautumaan. Jos neuvotteluissa ei päästäisi yhteisymmärrykseen, Yhdysvaltojen presidentillä olisi valtuudet muutamaisiin toimiin, joista mahdollisuus aloittaa kauppasopimusten uudelleen neuvottelut lienee merkittävin. Muita vaihtoehtoisia toimia olisi OPIC-rahoituksen (OPIC = Overseas Private Investment Corporation) käytön kieltä kyseisessä maassa, maan yritysten pääsyn evääminen valtion hankintoihin sekä pyyntö IMF:n tarkkailun tehostamiseen.

Uusimmassakaan, pitkäperjantaina julkaistussa raportissa Yhdysvaltojen valtionvarainministeriö ei valuuttakurssia manipuloivia maita löytänyt. Vielä vaalikampanjansa aikana presidentti Trump uhkasi nimittää Kiinan valuuttakurssin manipuloijaksi jo heti ensimmäisenä päivänä, mutta tästä siis peräännyttiin. Perusteita tähän olisi ollut hankala löytää, sillä Kiina ei ole useaan vuoteen pyrkinyt valuuttainterventioilla estämään valuuttansa vahvistumista, päinvastoin viime vuosina huomattavia resursseja on käytetty renminbin voimakkaan heikentymisen estämiseksi. Eikä Kiinan reaalin valuuttakurssi ole enää aliarvostettu. Tähän tulemaan päätyi esimerkiksi IMF edellisessä vuoden 2016 tarkastelussaan.

Yhdysvaltojen valtiovarainministeriö perustaa arvionsa valuuttamanipuloinnista kolmeen kriteeriin:

- 1) maan kauppataaseen ylijäämä Yhdysvaltojen kanssa on vuositasolla yli 20 miljardia dollaria,
- 2) vaihtotaseen ylijäämä on kokonaisuudessaan yli 3 prosenttia suhteessa BKT:hen, ja
- 3) maa on tehnyt yksipuolisia valuuttainterventioita vuoden sisällä nettomääräisesti yli 2 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Kriteerit eivät ole kiveen hakattuja, vaan ministeriö voi tarkastella ja päivittää niitä tarpeen vaatiessa.

Mikään maa ei tällä hetkellä täytä kaikkia kolmea kriteeriä, mutta kahdestakin joutuu tarkkailulistalle vähintään kahden peräkkäisen arvion ajaksi. Lisäksi tänä keväänä lisätyn uuden käytännön mukaan tiukkaan syyniin joutuvat myös kauppakumppanit, jotka muodostavat suhteettoman suuren osuuden Yhdysvaltojen kauppataaseen vajeesta. Tällä perusteella Kiina saatiin pidettyä tarkkailulistalla, sillä Kiina täyttää enää vain yhden edellä mainituista kriteereistä. Muita listalla joutuneita ovat Japani, Korea, Taiwan, Saksa ja Sveitsi.

Ylijäämän omaavilta kauppakumppaneilta vaaditaan pidättäytymistä epäreilusta valuuttapolitiikasta ja peräänkuulutetaan kotimaista kysyntää tukevia toimia. Eriytyssuunnissa on Kiina, jonka Yhdysvallat haluaa avaavan markkinoita amerikkalaisille tuotteille ja palveluille, uudistavan talouden rakennetta enemmän kulutuksen suuntaan sekä osoittavan viime vuosien valuuttapolitiikkamuutosten olevan kestäviä. Yhdysvallat ja Kiina tosin jo osaltaan keskustelevat näistä teemoista, sillä Presidentti Trump ja Presidentti Xi sopivat huhtikuussa aloittavansa 100 päivän neuvottelut maiden välisistä kauppasuhteista.

Yhdysvalloilta löytyy siis politiikkasuosituksia kauppakumppaneilleen maiden välisten kauppatauseiden tasapainottamiseksi. Uuden hallinnon linjaamat omat talouspoliittiset toimet saattavat kuitenkin johtaa Yhdysvaltojen ulkoisen epätasapainon heikentymiseen entisestäänkin. Esimerkiksi IMF:n tämän kevään uudet ennusteet odottavat Yhdysvaltojen vaihtotaseen vajeen kasvavan nykyisestä 2,6 prosentista 3,6 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä odotetun finanssipoliittisen elvytyksen tukiessa tuontia kotimaisen kysynnän ja dollarin vahvuutta. Yhtäläillä myös Suomen Pankin [laskelmien](#) mukaan uuden hallinnon suunnitelmat voisivat johtaa vaihtotaseen vajeen kasvuun prosenttiyksikön verran kolmen vuoden aikana.

Jos Yhdysvallat haluaisi omilla toimillaan edistää ulkoisen epätasapainonsa parantumista, IMF:n politiikkasuosituksina olisivat toimet julkisen sektorin alijäämän supistamiseen keskipitkällä aikavälillä sekä tuottavuutta ja talouden tuotantopotentiaalia tukevat rakenneuudistukset ja finanssipoliittiset toimet. Puolestaan protektionistisista toimista koituu enemmän haittaa kuin hyötyä.

Avainsanat

[valuuttakurssit](#), [Kiina](#), [Yhdysvallat](#)